

САНТА ОЛОХ

ХАБЫАТ

1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

ССКП ЧУРАПЧЫТААБЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ
ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААБЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 98 (7015).

1990 жыл Атырдьах айын 16 күнэ,
ЧЭПНЭР

Сманата
3 харчм

НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААБЫ СОВЕТТАРЫН ПРЕЗИДИУМУГАР

Информационнай иһитиннэри

Атырдьах айын 14 күнүгөр буолбут народнай депутаттар оройуоннаабы Советтарын президиумун муһунаар Хайахсыт сельскэй Советыгар бастайаһынай комиссиалары, депутатскай постары уонна группалары үлэлэттин туругар сельсовет председателэ Н. Д. Понсеев, элбэх ололоох ийэлэри наһараада түһэригэр райсовет исполкомун социальнай харалтага отделын үлэтин туһунан ити от-дел сөбүдүссэйэ Т. Г. Сивцева, «Ыччат—2000» программаны ого-

руу хаамыстын туһунан ыччаты кытта үлэсэ бастайаһынай комис-сия председателэ В. Ф. Посельский информациялар истилиннэ. Дьүүл-лэһин сүмүһүн туһааннаах уу-раахтар ыһылыһылар.

Итинэн тэҥэ президиум ССРС Верховнай Советын 1975 сыл муус устар 25 күнүгүгү уонна 1985 сыл муус устар 12 күнүгүгү уу-раахтарыгар, архив докумуонна-рыгар олоһуран, Вахсы нэһилиэгин олохтооҕо пенсионер Михаил Ни-кифорович Тимофеевы 1941—

1945 сс. Аба дойдуга Улуу сэри-игэр Кыайыы 30 сыла уонна 40 сыта туолууларыгар аналлаах юби-лейнай медалларынан наһараа-дылар туһунан, үлэ ветераннарын улахан бөлөһүн «Ветеран труда» уонна 5 элбэх ололоох ийэлэри Ийэ буолуу бастагы уонна иккис степеннээх медалларынан наһараа-далымыр туһунан уураахтары ыһы-на. Нуотара уаастаагын кэскилин быһаарылыга оройуон Советын де-путаттарыттан 11 иһитиннэх комис-сияны тэрийдэ.

АНАЛ БИРИИСТЭР ИҥИН КУОТАЛАҤЫ УСУЛУОБУҤАТА

Оройуонуга 1990 жыл-та туораттаах культу-лар үүһүүлэрин кылас болдьоһо үрдүк хаачы-тыбаллаахтык хомууар ий-түтэн бурдугу үүнүө-рүөччилэр ортолоругар оройуон кырдыаһас чулуу комбайнердарын Н. Г. Собакин уонна А. Н. Кар-дашевскай ааттарынан анал бириистэри ылар иһин социалистическай куоталаһы БАЛАҤЫАН-НЬАТА:

Николаевич Гавриль-вич Собакин сэрин сыл-ларыгар гектар ахсыттан ортотунан 27 центнер бурдук үүнүүтүн ылыбыт рекордун тупсарыт зве-нога «Вочуот знага» ор-ден кавалера «И. Г. Со-бакин аатынан» бириийэ көһөрүлэ сылдьар хрустальнай кубогун ту-таран туран—1000 солк. харчынан бириимийэни олохтуурга, Звеновой-го именная хары ча-һыга бириимийэ тутта-рыллар.

Иккис бастык элбэстэ-лээх звеноса Ленин ор-денн кавалера «Апол-лон Николаевич Карда-шевскай аатынан» бири-ийэ көһөрүлэ сылдьар Выхмылы туттаран туран—500 солк. харчынан би-риимийэни олохтуурга, Звеновойго именная хар-ры чаһыга бириимийэ туттарыллар.

Кылгастык биринс ха-һаайыһыгар туһунан:

И. Г. Собакин 1923 сыллаахха 4-с Хатылы Аммиагар Дьадаҥы-баа-һынай көргөһүгөр төрө-бүтэ. Колхозка үлэтин 16 саһыттан саҕалаабыта, «Автономия 10 сыла» колхозка үлэлээбиттэн таа хаһаайыстыбатын араас үлэлэригэр барыта 26 сыл сыраласпыта. Сир оҥоһуутунан дьарыкта-ран сылларыгар оройуон хас да рекордун олохтоо-бута. Ол курдук, 4 гек-тардаах сириттэн гекта-рыттан 45 центнер үү-нүүнү ылыбыта, сэрин сылларыгар ыһыттын улсай кинигэни гекта-рыттан 27 центнер бур-дугу хомуубута.

1949 сылтан ССКП че-ленэ. Урдук таһаарыы-лаах, үлэсэ хорсун сити-һилэрин иһин Саха АССР Верховнай Сове-тын Вочуотунай грамота-тынан, ЫВСЛКС КК именной үрүн көмүс ча-һытынан, Сир оҥоһуутун наарномуттан «Тыа хаһа-йыстыбатын туйгуна» зна-

гынан наһараадаламмыта, 1944 сыллаахха кини си-дайар звенота Союздай суоталаах 5000 солк. харчынан бириимийэни ылыбыта, Никоневич Га-врильевич В. И. Ленин тө-рөөбүтэ 100 сылыгар аналлаах юбилейнай ме-далынан, Кыайыы 30 уонна 40 сылларыгар юбилейнай медалларынан, наһараадаламмыта, «Во-чуот знага» орден кавалера.

А. Н. Кардашевскай 1921 сыллаахха Одьу-луун нэһилиэгэр дьада-ҥы-бааһынай көргөһүгөр төрөбүтэ. 1935 сылтан «Трактор» колхозна үлэ-тин биографиятын саҕа-лаабыта, 1940 сылга трактористар курстарын бүтэрээбиттэн 1945 сыл-га диэри тракториһынан, 1946—1950 сс. трактор-най биритээдэ биригэ-дыһиринэн үлэлээбитэ, 1951 сыллаахха комбай-нердар курстарын бүтэр-битэ. Ити сылтан 1956 сылга диэри республика комбайнердарыгар ыгы-рым таһааран үлэлээбитэ, ити кэмгэ «С-4» комбайн-нынан 220 гектардаах ыһар сирин 360 гектарга тигэри үлүүк үүнүүнү ылыны үтүө холобурун көрдөрдүтэ. Ол курдук, 1953 сыллаахха 323 гектар сиртэн талыны суортаах сизмэни хому-уан колхозугар туттар-быта, 700 кг уматыгы көмчүлээбитэ. 1955 сыл-тан 1958 сылга диэри Саха АССР Верховнай Советын депутатынан быһбардаан үлэлээбитэ. 1956 сыллаахха Ленин орденынан наһараадала-ммыта. 1956 сылтан ССКП чилиэнэ. Саха АССР Вер-ховнай Советын, ЫВСЛКС обкомун Вочуотунай гра-мотагынан, хас да то-гул юбилейнай медалла-рынан наһараадаламмыта.

Оройуон комбайнерда-ры, бир дойдулаахтары-гыт, илэлэхтэригэр араас кэмнэргэ кун-дьыл усу-луобуйатыттан тутулуга суох ылыбыт үрдүк көрдө-рүүлэрин бүтүгүнү үлэ-тинэн чинэтиитэ Чулуу комбайнердар ааттары-нан бириистэр хаһаа-йыһынара буолар куотала-һыга көхтөөхтүк, үрдүк таһаарылаах үлэни кыттын!

(Куоталаһы усулуо-буйата ОАПХ спе-циалистарын советы-гар биһэргэннэ).

ОПЕРАТИВНАЙ ШТАБКА

ОТТООБУҤНА ЭБИИ ДЬАҤАЛЛАР

ССКП обкома уонна республика правительст-вота биллэрбит дөдөһү-лүгэр уонна оройуонуга ыһытыллыбыт иккис охсуу-лаах нэһилиэлэргэ оро-йуон совхозтара балачча үрдүк тэтими ыһылар. Чуолаан, ударнай нэ-диһэллэргэ тирийдилбит соруудах толорулуһна. Ити кэмгэ былааннаахпыт 8500 тонна оннулар 8604 тонна от бөлөһүннэ. Бө-йөтө да үлэлээмэхтээн хаалыт дьэбэттиги олус табыастаах, кураан кун-нар курдулар, Сорууан ким туох кыахтаарын бэ-рөбүрүккээбиккэ дыһы айылга барархсан анаан айыллан, холкутууан биэр-дэ.

Ол араэри оройуоннаа-бы оперативнай штаб муһунаа бэлэтээбитин курдук, уолсав үлэ хаа-мыһа астынарбат. Хо-лобур, быдырын баҕа-ларга 18759 тонна от-томмут эбит буоллаҕы-тына ити быыл баара эрэ 14096 тонна. Үгүс-тэр бэлэтээбиттэрин кур-дук, окко хойутан тах-сыгы уонна агардас нэ-дир механизациялаах зве-ноларга суоттанын үү-үгэйдэ адалбата. «Дойдуга өттүгүр сир бүтүтэ» диян буолла. Итиник инфор-мацияны оҕордо ОАПХ советын председателэ С. И. Яковлев. Оттон сов-хозтар директордара опе-ративнай штаб көкөс дьа-һаллары кытта сөргө ту-тан, тастаи оту атыыла-һар бонпуруоһу быһаара охсоругар эһиллэх киир-биттэр.

Көстөрүн курдук, сал-гыы өттүгүр, өссө то-гул төхтөрүнэн баар күү-һүнэн түһүкүн биһэргэ ыһахтыт суох курдук. Ити санааны совхоз ди-ректордара бары нэригэ чингэттилэр. Онон дойдуга бары буоллаһына сылдьар былаан агара эрэ толоруллар кыах-

таах. Итиччигэр туту оҕоруюхха, туһунан сизэ-риннэххэ диян бонпуруос үгүстэри, ол иһигэр оро-йуоннаабы оперативнай штаб чилиэннэрин, тол-куйдатта. Итинэн муһ-ныах ханнын түмүктөргө кэллэ?

Туох-ханнын иһиннэ, билл совхозтар суоттам-мыт нэдир механизация-лаах звеноларын мар-шруттара бүтэн эрэринэн, сүрүн күүһү иһиннэн от-тообуһуга туруорарга эһин иһиллэрилиннэ. Онуо-ха биһэмэ уонна өттүгүр сир да тахсар кыахтаах. Синолтистар биһэргэтэллэ-риннэ, бу ий кураан, түһүн 4 уонна 9 кыраа-дыска диэри сылаас ту-руоҕа. Улахан ардаахтар күүтүлүбэттэр, атырдьах айын 16 күнүгөр быстах ардыан сөп. Иһиннэни, Амма унуор Нуотара, Куолума үрөхтэрин өссө тогул көрөн, уулара түс-пүт сирдэригэр өттүгүр, мобилнай иһиннэн өт-түүгү звенолары таһаар-га сүбэлэниэ. Манна да-һатан эттэххэ, оройуон тас өртүгэр барыт зве-нолар куттуоннээҕи эһи-пэт буолулар. Биир да звенно былааннаах отун ылар кыага суох да бу-олаан барда. Онон атын сиргэ барыны кэлэр ор-түгэр тохтоотторго быһа-рылыһына. Эрдэтээри нэ-дир сөтүнүн барарга суотта-нааччылар эппэтиннэни бэйэлэргэ сүгүр эрэ тү-бөтүлэригэр дьону, тех-никаны аралдьытаахты-рын сөп. Сүрүннээҕи дой-дуга хаалыт сирдэри уонна уулара түспүт үрөх сирдэри хаттаан ко-рунарга, былааннаарга этилиннэ.

Дьэ, маннаха үлэниг күүлү өссө көрүһүн, хо-дуһаа мааскай тах-сылары хаачыһыл-лыахтаах. Хомуур үлэлэ-риттэр студенттары, шеф-тээх тарилталэри, сельсо-веттарынан общественно-һы бүтүүнүн таһаарар

соруу курда. Күбүгүгү бурдук, оҕуруот айыл хо-муурдара саалааммыты-нан оҕуруот үөрөнөччи-лэрин туһанаарга чолпу Дьаһаллар райсовет ис-полкомунан эмнэ оҕоһу-дубуттар. Ол курдук, на-чалынай кылаастартан уонна XI кылаастар үө-рөнөччилэриттэн ураты бары кылаастар оҕолору баалаан иһин 15 күнү-гэр диэри совхозтарга дуулаах үлэсэ таһаар-га, үлэлэтэргэ быһаары-ылылыһына. Обществен-ность уонна шефтээх тэ-ригэлтэр суебү айылы-рын бөлөһүннээҕи тир-дэлибит соруудахтары толортуурга сельсоветтар, миэстэтээҕи партийнай тэ-ригэлтэр тэрээһин үлэлэ-ригэ тосту тупсараллары-гар соруудахтанылар. Бу өртүнүн үлэ бытаан, су-буотунуулар көдүүстэ-рэ кыра. Иһиннэн оттоо-пун нуускэ турбутунан тарилталэр үлэлэттири-тэн мобилнай биригээдэ-лэри, звенолары тэрийэн шефтээх совхозтарга кө-мөлөөрөгө былааннаһына. Бу оперативнай штабка сүктэрилиннэ.

Сингэстээһин бастагы барылаан аадыһыттан эмнэ аччатыллар туру-туммыта биллиитэ. Быһа-та, былааннаах үүнүү, күөх мааска ыһылыбыт буолла. Онон дуулаа-һыһыта бөлбөмтө күүһү-рүр. Кыстыкка бары нэ-рмөхтэри үлэлэтиннэ дуулааһын эрэ быһа-рыада. Онон эһин созо-моку хаһаанын нуускэ туруоруллар. Дьэ, манна-ха, общественность чо-лчу көмөтө наада. От айы-лык кырыммыкы буолар туруктамматынан эһин күөх мааска ыһыан от-туу хомууарга оҕоһулу-бут эрдэтээри дьаһал то-лорулауохтаах. Аны сов-хозтар туруорууларынан «Мындабайы» совхозтан 1500 тонна оту атыты-гар ылан түнэтэри бы-

һаара охсорго ОАПХ со-вета соруудахтанына. Сов-хозтар миэстэттигэр төһө оттооллорун барылаа-һыны түмүтүү охсон чолпу этиилэри иһлэ-риэхтээхтэр. Атын, рес-публика тас да өртүттэн буолуун, оту, соломоку атыылаһар туһунан бон-пуруос эмнэ буолкайды-ныахтаах.

Түмүтүнэн эттэххэ, об-щественнай суебү айы-лытын бөлөһүннээҕи ор-дун хаалан иһэр хаһаа-йыстыбалар хаалыт көм-нэ үлэни, тэрээһин ба-ры өртүнүн тупсарарга соруудахтанылар. Звено-лар сирдэрин чуолкай-даан иһиннэн оттообу-һуга эһин дьону таһаар-лары эһиллэр. Онуоха юуулуһун усулуобуйа-тын хаттаан көрөн да ту-ран, дьону нэригэстиил-лэригэр сүбэлэниэ.

Оперативнай штабка ыһырыллыбыт совхозтар директордара биһэргэ, сө-мөлөһүлэр. Ол курдук, уруккулун кээтэй дьону-нан көмөлөөрөгө, атыы-тыгар оту эһин буларга туруорсан көрүүлэр бон-пуруостан туоруу сырыт-тылар. Миэстэга эһин то-һо оту оттоотторго, кыа-лыбат түбөтөтигэр туту былааннаалара биир да тыһынан ахтыллыбата. Быһата, миэстэга сир бүтүтэ диян ааттаан суу-лаан юбилер наһааро-нне баһылар. Ол оннугар штабы посредник оҕос-тон туораттан үлэниг күү-һү булан оттоотторго, атытыгар оту кээсэтиһэ-рэгэ, наада буолар түбөтэ-тигэр оройуон үрдүкү ор-ганнарынан баалкылатан да туран бонпуруоһу бы-һаартарарга суоттаныы-лаа көстөр. Нэригэстиил маннак сүгүннэ тохто-луһааһына эрэ баар ба-лаһыһына дыһала туһу-гар буолар чинчлээх. Ону умнууохха.

С. СМЕРНИКОВА.

ХОТУУРДАРЫН АРААРБАТТАР

«Вахсы» совхоз Го-лоинноогу отделениетын ветераннара оттообу са-далаһытыгар биир бас-такыһын хотуур тутуу-даах ходуһага киирииттэ-рэ. Быһылы сыл сизэ-ринэн үүнүүлэх өтөхтөрү, урууларын - харыйалары, уу отун охсон, сыа-сыа курдук тутан-хабан чөм-чөтөн барытыра. Быһа-хайа түһөн, кыайа-хото тутан үлэлээбэттэлэр да-һаны, кырдыаһастар туп-дугуттарын ыһытыбатта-рынан, уһуукуахтык ту-рарларынан дьирээ дьон. Ити курдук, Нико-лай Николаевич Местни-ковтаах күүстэрин холбоон иһиннэн оттуулар.

Бу кырдыаһастар кол-лективтара 70-ча тонна

бастык хаачыстыбалаах оту нэһиэн күртэлээтэ. Билигин Куоталаһыгэ от-туулар. Киилэри кытта сыстыһан оҕолор эмнэ үлэлээһэлэр. Эдэрдэр үлэ араас миндырдарыгар уһуллаллар, олох оҕу-лаһыгар үөрөнөллөр. Аны арайах сыһынан ити оҕо-лор бэйэлэргэ ходуһа хо-һууттара буолан тахсыах-тара, үүнэр көлүөнэни бэйэлэрин омыттарыгар таһыахтара.

Билигин үлэ ветеран-нара хотуурдарын иһиннэ-риттэн араара иһиттэр. Күүх санын биһэр бы-һаһын күүстэри тоһо кыайарынан сомсумхта-һан хааларга дуулуһаллар.

С. НИКИТИН,
хаһыат общ. корр.

РАЙСОВЕТ СЕССИЯТЫН ЫҤЫРЫЫ ТУҤУЛАЧ

Народнай депутаттар оройуоннаабы Совет-тарын президиума народнай депутаттар оро-йуоннаабы Советтарын XXI ыһырыһылаах үһсө сессиятын 1990 сыл балаһан айын 28 күнү-гэр сарсыарда 10 чаастан ыһырыгар бы-һаарда.

ОЛОХХО КИЛЛЭРИЙГЭ ҮЛЭ ТЭРИЛЛИБЭТ

Билэрин курдук, са-
лын биллэхэ обществен-
най сүсүгү аһылыгы со-
дотомкалаабын бипр саа-
ман элпимтээх соругу-
ман буолар. Оттон пар-
тийнай комитеттарга хо-
дуна, ферия, бааһын
үлэбиттэрин идеологи-
ческай халачыйын ил-
ки күөктүгү турар.

Билэгт өссө ыям мыйгар «Чурагчы» совхоз партиянай комитетын муһуһаҥар саахыс уонна сайынгыс ыйдарга тѳа хайһаһыстыбатын үлэһитэрин идеологическай ханчыйыны туһунан бопуруону көрбүлүтү. Парком муһуһаҥар ити үлэҕэ Һыттыахтаах олохтоох кулуут, селѳо, селѳскэй Совет исполкомуту, олох-дьаһах өкөтүтүн ханчыйбар Комбинат филиалын, киностанова, представи-тедлэрин ыһыран, дѳүүлэһэн дѳаһаллар уорсѳай Һылаамнарын ыһыммыһыт, мин тугу, хайдах үлэлэһэҕэ» чуолһай даһмыта, Пресс-ини гэр-идибитэ, Парком уу-рааҕын толорууга эһи-эһэҕэҕэҕэ сѳһһа-рыллыбытара. Олохтоох партиянай тэрлѳтэлэртөн Сѳлаһаҕа А. М. Макси-мон, Кытаанахха В. Н. Норѳи, Арыһаахха П. П. Вольеһа от үлэтин кѳм-мѳгэр агитатордары аһахталах, олор үлэлэ-рин хонтуруолдуохтаах этилэр даһын, бу табаа-ректар парком уураа-ҕын толорууга эһиэти-һэҕэ суохтук сѳһһаһыс-пыттара хомолтоһоох. Агитатордар балһача ки-һа киһиэхэ көрѳсир ҕы-һа. Кытаанахха үлэлэ-тѳлрѳ дѳһэх сѳп.

Отчуутары, ыаньы-
сыттары үлэдэ ерө куур-
дугга кинилэр сыныа-

лангаврын, олохторугар-
данахтарьтар чэлчэтний
тэрийн дээрх суул-
таллах дүн саныным,
хүнийг итгэнэ бийр ула-
ан болромтоу уурдуут,
холобур, хайныгсатар
саныныма тахсынылар
Дээрхэй санынылар
«үгүйс буруутун» тэ-
ийн хыншлын, Олно
бары фермалар үлэгиттэ-
рэ кытат сыннамкыт-
гара, күрэхтэслиттэре, со-
циалистический муотала-
вым түмүктэе тахсы-
быттара, хыймылаахтар
биримизэдэмжиттэре.

От үлэтин бастайн күүнарлар кэлдигин хааччылар биргээдэн тэрийн сайынгаарга, хотуналарга сүлддыбылпыт. Омо олох-дываа, өнгүтүн хваччылар номбинаттан ларинсахер, электроприбордары оро-муннаотчи, маданын, аптека үлэһэттэр, агитационна-культурнай биригээдэ кыттыбыттар. Маннын хааччыны үлэһиттэргэ сүрдээдин биһирэпитэ, Улаастаады балыыһалартан арачтар П. Д. Сидцева, И. И. Гулыга эмиз сайыттарга, хотуналарга сүлддыһан үлэһиттэри көрбүттэрэ-истибиттэрэ. Оноч этилибит тэрилталар бары эппиэтинистээхтик сылланнастылар. Дыңсар, маннын хваччынылга маданын улахан оруолу ылыа эбит даһаны, билгини биһиги прилавоктарбытыгар дьон наадылар табаардара, бородуукталара суохтар.

Агитационный - культур-
най биргээдэ ордуу Сын-
лаагта нутагтаа суохтук
үлээлэтэ. Манна Сынлаа-
наагы Культура дьахтын
уус-уран салаахаччыта
Александра Манзарова
онотэ улахан. Уопсайы-

наа, бийнги культуурабыт
үлэнттэрэ кыһыл муу-
нуктары тарыһынга, эсиг-
чемодааннары онорууга
сэлээннэлээнн таһаарба-
тылар.

Оттоонунга кириэх
иннигэ общественность
муниһарын тэрийэн ыһы-
ппыһыт, дьон-сэргэ саапа-
тын билгиллпит. Биирдий-
лээн ыаллар оттуурга,
сүөһү интэргэ үгүс өртү-
лэргэ улахан интэриэс-
тээхтэр. Оттон совхоз хо-
дуһаларыгар от үүнүүтэ
молтох. Үлэһиттэр үлэ-
ни сатымаллар эрэри
үүммүт олпут кылгас
уонна убарас. Аны сир-
бит бүтөн эрэр, Бииһиги-
тэн үс ээһо атын сир-
дэргэ оттуу сыдыар.
Итинини баалаймыһыны
өйдөөн сорох фермалар
үлэһиттэро бэвалэригэр
байлалар оттоһон көмө-
һөргө дьулуһаллара хай-
баллаах.

Бийлэл сайын, биллэ-
рин курдук, дайду, Саха
сирин политической, об-
щественной олохторугар
үгүс улахан событиелар
буолуллар. Бийиги ону
оройдон, совхоз, Отде-
ление сумунарын тэнэ үл-
лэнтээр иддиритэн, та-
ба ойдүүлэрин курдук
тиэрдэ сатыыбыт. Холо-
бур, партия асыпат сө-
бөн түмүктэрин туһунан
үгүстүк көпсөтүбүт, ли-
дердэр позицияларын
сырдатыыбыт. Билигин
Саха Советской Соци-
алистической Республика-
тын государственной су-
веренитетын туһунан Дек-
ларацияны билиһиннэ-
рүбүт ис хоһоонун тиэрдэ
сатыыбыт.

М. ДЯЧКОВСКАЯ,
«Чурапчы» совхоз
парткомун секретара.

★ Партийнай съезд делегатын трибуната ★
Г. М. МИХАЙЛОВ: „ПАРТИЯБА КИИРЭЛЛЭР“

— Да, энхүү, — дийр
ССКП Суудалдаахыг рай-
комон бастахыг сэргээрэгч
Г. М. Махмудов. — Шартаг
бүтүүлэгч уонна билиг
оронгоононныг тарилгауу
эргэж хэжигээр одооллолор.
Сэл эрээр Шартагга итгэн-
дэ уларьта тутууга эрэл-
дээхтэр хийн хэжигтээр
хийнэ тураллар. Ити итгэ-
дээхтэр уонна ити эхмэг-
тэр хийнэ да хуутар хуу-
тар сууруу түгүүн этэл-
дэр.

партийнай съезке делегаттары таллах ийиниз Владимирскийдагы обкомга «суздаллар секретардарын тулуван кепсези кишини талалларыгар сазар-оаралаабылы» диэбиттэр. Геннадий Михайлович жазыа икис сыйын эре секретардыр. Ол эрэзи кишини суздаллар бары биллалар. Москвага үөрэ-бин бүтөрөн баран 23 саастааар совхозка ийне-нер-механигынан үлэти-сарадыбыта. Онтон 5 жыл директордабыта. Ити көнөттөн үрдүкү партийнай окуулары бүтөрөн баран, Суздаллаагы райисполком баһылаабыта, көһүлүбүтэ. Улаарыта ту-туу сараланытыгар Вла-димирский уобалас биңир оройуоннаагы партийнай төрүтүтүн салайыбыта. Оройуону эре көтөхүтэ Онтон биңир дойдулаахта-ра төһөрүтөр көрдөсүт-түрүр.

—Суздаль— восточная
куората...

— Ол эрээрн билийн хахаагын курдук савам-машин, Сыл устат дор-совет 5,1 мөл. солк. орс-нуоттаат даганы, доху-та — 4,9 мөл. солк. Мин-нык салбаны бараа та-быллыбат. Ол инштант араллах эконоимическ-й төрүт наада. Тутуан да-ганы нэимизмат нэбилас-рибаны харастаагын, ту-ризм индустрилын са-бынгарын, нааматан-нык-мурат сүнгэн кы-бын муроту, бастант ту-ран, ычаты ой-санал уол-на патриотическ-й өртү-нэн интанта туваныхаа-хыт. Билийн зугастаа-гы быданырбыт — хас да-волхоу, бовхоу килэрэн туристическ-й консорциу.

му тэрийнх. Сайно дэ-
дэрийнхээ туристический
кооперативы тэрийн (40
дизин тутуу, цекананы,
луен оюонгары бэлэм-
лэвч). Васильевский мо-
настырь тагара дэзэнтгэр
төннөрүдлэр. Вертээхэй
туристический маршрут
сэйдэыхтаах. Каменка
өрүлүн ыраастыбыт.
Мэтү оюонгууну кэзэтин
үс мэтүүнээх барыс
бизэр кыахтаах. Суве-
ширдары атылаахынтан
мэтүүн оюонгарын дэллэ-
хэтин соң.

Синюкова, Г. М. Михайлов (укуттан иккис) Ляховица дерибашы аренда-тоздарын кытта.

И. БУРЯК,
ССТА корр.
Г. ПОПОВ фотота,
ССТА фотохрониката.

АЙЫЛҒАНЫ КЫТТА АЛТЫҒАН

(Лаабыр нитээччитин бэлиэтээһиннэрэ)

Бийиги, Чурагчы орто
оснуудыг эх үерэсээч
лээтэ уюуна 3 учууртал
(Монастырэн К. Д., По
пова В. Н., Михайлова З.
Д.) буолан 21 хонун ус
тата шөптөөх «Чурагчы
сөнхсөнүт Түеязээдэи от
делениетиыгар Кытаы
дьян ааттаах сиртэ нуруу
туутуугар уюуна өккө
үлээтээбит. Ол туһунан
одоотуох хаймаг сымдап
пыта. Бүгүн мун бу кы
ра бэлэтээһинимэр ит
үлэбит арымг атын өр
гүн сырдатыам этэ.

Үлэснйг харахана эр дөтгөн биллэрэ. Бигд саваахдаа, 9—10-с км заас оцолоро эрх ийнйг тугохтарын сол курлу га. Оттен бийнги сүүмэр дэсбиг оцолорбуг бүк бары 11—13 саваахтар ол ийнгэр үс 14—15 саваах одо баар.

Салайааччыбыт Кирил Дмитриевич бастаан: «Бачча ыра дьонунан кыһтугу кыйыһай», — диэбиһи туттара. Кырдык билиһи дьоммут унуохтара кырдаларынан улаханы собо көлөт көрүлгүлүктөр этэ. Хата, могодойдуурга, сөгүлгүлүктөөннүкүргэ бэрт курдуктара. Ол ээрэри үлэбиники күнүн түмүгөр аналлаах динейкара салайааччыбыт: «Мин син хас далаадырга улахан оҕолор кытта үлэлдэтим даҕаны эһиги курдук үлэһит оҕолору чахчы көрө илиһин» — диэн соһутта.

Василиса Школасеви
бичигний бэйрбүт үлэлэ
бэжкэ эрэ, икки өртүл
рингэр туран эрэ хамта
далы-хавытыг түрэр ох
солоодун өадомы сана
быт уонна күүсүт тү
Наринан үлэли сатыл
быт. Икки өртүтэй икки
кыйдабыл, сүрөөлдөх
лин, тыл тылга кинирсэ
буолуу дин суох буолд
Этиллибичип курдук, үл
бит чөлчөгнө суох; 70
75 см диригнээх далам
ханыта, 10—13 см нэ
нээх снэрдийэ буолд
мастарты хатырыктааны
уонна тэйичин сиргэ кө
рөн илдьин, тыада тахса

тобуга-хайыга түһа-түһа
сиздийо майын ырааны
идаа солуу. Мин санна-
бар, ити санга улаат-
арар ыраа оолорго, ор-
дук кыргыттарга, сол тү-
бөспөт үлэ. Одо ато-хаа-
на улаханнык новоружье
наларан, сылайбар, Илги
атах нөһүбөр, сэнэ эс-
тэр. Опто, дыа, ираа-
эбит нер-нудуу, байа-байа
ни өһөөһүн, уолсай эйэ
дэс психологическай или-
мат. Таһаарылыах үл-
канинттан ички бичирст-
сирн ырыалан аньан из-
дэбит. Көлөт үрөһини
гар суурен киран сөтүө-
лүүбүт-суунабыт.

Ковчег сэмэй гышан ба
ран олус нэвчилээх дуу
баллах баһаатайбыг Лю
бовь Юрьевна гитараны
ырыа ылдлаагына бары
сангата суох мустан истэ
бит, ылаһабыт, Сороч
пуч велосипедын хатаа
һылы, моротойдуу, ну
гарлиин барар, ардытар
волейболдуубут. Афион
Синцен көрдөх кэсөөс
нэрэ, Павлин Торговкин
«тэрэлзэмпийдэнэр» Ар
шалаах Наташа көрү
дүөстээхтик «этибалды
р», Надя Александрова
«Ванзай, ребята!» — дин
дин күлүгүрө сылдыра
кыра Тулра: «Эмпээмпээ»
— дин-дин күлэрэ-барар
барыта өдөлөр өйдөрү
төр санааларыгар умкул
лубакка нигэн хайла
дыт салгыбын.

Ойгон Кытаыхыбыт ба
рахсан мүтүсчү ыраас с
тынан туалымы тунуйар
Күөл уна өртүтөр дьинт
түмүс хоробуот, сарым
да күнү кытта сиреа күө
рзөгү ылдыыр, күө этэр
Балаанкада сытан айма
даны кытта биригди, ки
иниш кытта сибээстээх
хин күөсө өйдүүгүн.

Олорго усулдуу байы-
тына да, сукуртутун ий-
бинин Кытачыбын ба-
ракан оңу ыратын да
билгилэрбэт. Телевизор
уот дигентен бэйбэт а-
ккастаммынчт. Дви-
нээх айылда оозлоробут
Ыраах ураххэ барат
нэдиэлэ курдун куох ха-
тын быйынгар балазат

ларын түстүүбүт. Суол-
сүт кытта күөх кырыс.
Тула нэре көстүүдээх
алаастар, үрөхтөр. Ыли-
гин харахпар ол кэре
ойуулар бу баар курдун-
тар. Кийи бейетин дойдун
айылдыгынан кийи
туттар чувствота айылда-
ны кытта алтыстарына
өсөө сыгыттын биллэр
бонт.

Од да минн бийнги өбү-
гэлэриг тоёо да суругу-
бичиги билэгтэрин үрдү-
нөөн позэ, хужожины дуу,
баллахтар, абыт дин са-
ныгыг. Бийнги оёолор-
бүт итгэн син өйдөөтүлэр
дин саныгыбын. Оттон
оройуон атын оскуолала-
рын оёолорутар манныгы
этиэхинг этэ: «Өбүгэлэр
этэхтерүн чөлүгүг түһэ-
рингэ көмөлөһүг, сайын-
зайы кытмы участантар-
га тахсыг, таһаарылаах
үлэ үөрүүтүн биллг.
Аһыла эһэхэ эбни куус-
кыллэриэ, санаадытын кө-
төрүө, доғордоох дьолун
биллэриэ. Уонна бийнги
«Чэчир» лаадырга алкын
бэйэбит айбыт хоһоому-
тууан лаадырбыт туһунан
көссөннэ түмүктүүргэ кө-
нүлдөөт.

Каллибит марах сиргэ,
 Кытахы,
 Күөх муора долгунун
 устунан,
 Догордуу буолдууну
 дакаастыы,
 Улэни, ырыаны
 айхаллыы,
 Мин дойдум — күөх
 дойду Кытахы
 Улэлэнир дьоннорто күөс
 бизэр,
 Сылалар да күннэр
 ол иһин
 Адьаһы суох буолар
 курдуктар,
 Ол иһин куруутун
 савымабыт
 Билиги күөдүтүн
 ол сирин...
 Улэттэн дьоллоһуу
 түгэнин
 Баллаһтаа куруутун,
 Кытахы!»

3. МИХАЙЛОВА
«Кытамы» үлэ,
(иньбалап лаабырын
интээччиге)

ДЕКЛАРАЦИЯ БЫРАЙАГЫН ДЬУҮЛЛЭЭБИТ

МУНААРАРБЫТ ЭЛБЭХ

Калин нэмгэ төрөөбүт
норуоннутагар, респуб-
ликабытыгар сымалынаах
алдох Сокуоннар быра-
йаантара табыстылар.
Олорго барыларыгар да-
даны нийи өйдөөбөтө, му-
наарара алдох. Ол эрөө-
нү идеологическай үлэ-
лэртөрбүт нэһилиннэ
ортотутар быһаарымы, өй-
дөтүү үлэтин сыппагыт-
тар, букатын да чынылэр,
гэ сымалана суох курдук
туттан үлэлин-хамсыы
олороллор. Оттон Саха
Советскай Социалистиче-
скай республикатын төри-
нэбит дуу, суох дуу, ол
хайдах буолуорай, саха
тыла государственнай
статуһу ыллара наада
дуу диэн ама, быстах,
күн, ахсын хал буолуох.

хар дээрнэ дүүлдэгнэлдэр
боппуосстар аатырдах-
тарай? Хайа бэйзбэт кэс-
нибт дымалата дин.
Уопсайнын, республика
да хаһыаттарыг бу ту-
нунан этни-сангары ары-
йах дин саныгыбын. Саха
АССР народная депута-
тара, чуолээн, сельсовет-
пыт председателэ А. А.
Захаров бу боппуоска
амаан-минээн үлэ коллек-
тивтарын кытта көрсүбү-
тэ санаатын аһиктэ буол-
тар астык буолуох этэ.

Мин санаабар, Саха сирин экономическай сайдыытын кэскилин быһаара иликпитинэ, Союзнай буоларбыт ыарахан курдук. Сиртэн хостонор буай республика бас би-

Лигтинэн буодуохтаах, Союз дуогабар түһэрсин бу баайтан-дуолтан олохтоох салаалта кенүүлээ-һининэн ыһахтаах. Промышленности сайыннарыы олохтоох кадрэ болэм-нээһини кытта быһаччы сибээстээх. Онон итилер-га үчүгэй былаан наада.

Республикада бүтүүнүгүр сабымалдыр, түмүк салаалар салаааччыларынан олохтоох Дону туруртуур наада—5-6 сылга манна олоро кэлбиг дьон теһе да бабарбыт нһин кэснэллэхтин үлэтиниллэрэ, кэлин туруорбуттарын нһин эпнэтиниллэн сүгэллэрү кыаллыы суоҕа.

И. НОВГОРДОВ
Чурапчы сэл.

ХАЙААН ДА НААДА

Саха Советскай Социалистическай республикатын тэрийиң туһунан Декларация, Саха АССР-га тыл туһунан Союз бэрэһэньэлэрин биэр бэһи тоһору баһирибин. Ити — биһиги, сахалар кэлэр кэскилбитин үс түр доһууонкаар буолаллар диң саныыбыл уонна көпчү маһыыктар чугастаады кэмте быһаарыллалларытэр баһарибын.

Бастакытынан, орду
лаачыйар айгара сажа
лыы тылы билэр дьон
үлэлэннэххэ, олохтоо

нэвчилжээнь дьонун тараахха. Иккиһинэн, саха бычата промышленноска сметара изада Сируот сир баайын хостохунтан төһөлөөхтүк алдаммытын - кэбээминити бары билд-коро сыдыабыт. Ити биллэн турар, урукку өртүгэр харыстыр дьахаллар нэмизер ылыгыбатахтараттан. Ол эрэни онно быһаччы үлэһинир дьон хайдах сыһыаннара эмиз улахан оруоллаах. Усуйунаан, Чурапчы оройоһунун иэһи дьилинната, үксэ саха

эрэри олохтоох телевиз
дөннөн бийнги көрбөл
пүт. Ол түмүгэр, респуб
ликабытыгар буола турар
уларыымылары, араа
проблемаларга мөккүгөр
дэри билбөппүт, эбэтэр
итэрэстик билэбүт. Оттон
ол байэтин уочарат ды
ну, ордук ыччаты, об
ществанай олохтон тэйн
тэр. Онон оройуон салал
тата бу боспурдуу бы
наарыыны түргэтэтэри
гэр бакарабын.

А. ДЯЧКОВСКАЯ
Кытапхан.

